

СТИМУЛЮВАННЯ ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

О. Ф. Присяжнюк, к. е. н., доцент
Житомирський національний агроекологічний університет

Перехід на органічне виробництво завжди пов'язане зі збільшенням витрат та ризиками. Зважаючи на це, в рамках адміністрування виробництва органічної продукції важливу роль відіграє вибір форм стимулювання та механізмів їх ефективного застосування до виробників з метою їх переростання в обґрунтовані мотиви до ведення господарської діяльності з акцентом на виробництво органічної продукції.

Метою проведення дослідження є розробка пропозицій щодо удосконалення адміністрування виробництва органічної продукції з акцентом на стимулювання її виробництва. Об'єктом дослідження є процес стимулювання виробництва органічної продукції.

Розвиток виробництва органічної продукції та зростання чисельності її виробників є передумовою сприяння здоровому харчуванню населення країни, що в свою чергу буде мати сприятливий вплив на позитивну динаміку показників народжуваності, тривалості

життя, продуктивність праці, соціальні стандарти життя населення тощо. Тому важливо сприяти розвитку органічного виробництва, збільшенню кількості виробників за допомогою застосування стимулюючих заходів.

За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України останнім часом в Україні спостерігається стійка тенденція до збільшення кількості сертифікованих органічних виробництв та, відповідно, зростання площ під вирощуванням органічної продукції. Так, порівнюючи 2016 р. до 2013 р. кількість сертифікованих виробників органічної продукції збільшилась на 4%, а площа, використовувана на вирощування органічної продукції зросла на 2,4 % [1]. Україна займає перше місце в східноєвропейському регіоні щодо сертифікованої площі органічної ріллі, спеціалізуючись переважно на виробництві зернових, зернобобових та олійних культур. В останні роки спостерігається тенденція активного наповнення внутрішнього ринку власною органічною продукцією за рахунок налагодження власної переробки органічної сировини. Зокрема, це крупи, борошно, молочні та м'ясні продукти, соки, сиропи, повидло, мед, олія, чаї, лікарські трави [3].

Вважаємо, що на позитивну тенденцію у виробництві органічної продукції впливають чинники, які можна розподілити на ті, що застосовуються державою в рамках заходів пов'язаних зі створенням сприятливих умов виробникам органічної продукції та ринкові чинники стимулювання (рис.1).

Відповідно до чинного Закону України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» запроваджується обов'язкове маркування органічної продукції, що є передумовою зростання попиту, а отже, і стимулюючим фактором її виробництва.

Дозволяється також використання недержавних (приватних) логотипів, запроваджених безпосередньо суб'єктами господарювання, які здійснюють виробництво, реалізацію органічної продукції (сировини), чи їх об'єднаннями [2].

Позитивним зрушенням у сфері стимулювання виробників органічної продукції за рахунок удосконалення законодавчої бази є розробка та подання до Верховної Ради проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції», прийняття якого удосконалив процес сертифікації та маркування продукції.

Матеріальними стимулами виробникам органічної продукції можуть бути система грантів, дотацій, надання земельних ділянок за

пільговою вартістю тощо. Вважаємо що зважаючи на складні економічні умови господарювання дана група є одними з головних стимулюючих факторів, що сприяють прийняттю рішення про перехід на органічне виробництво.

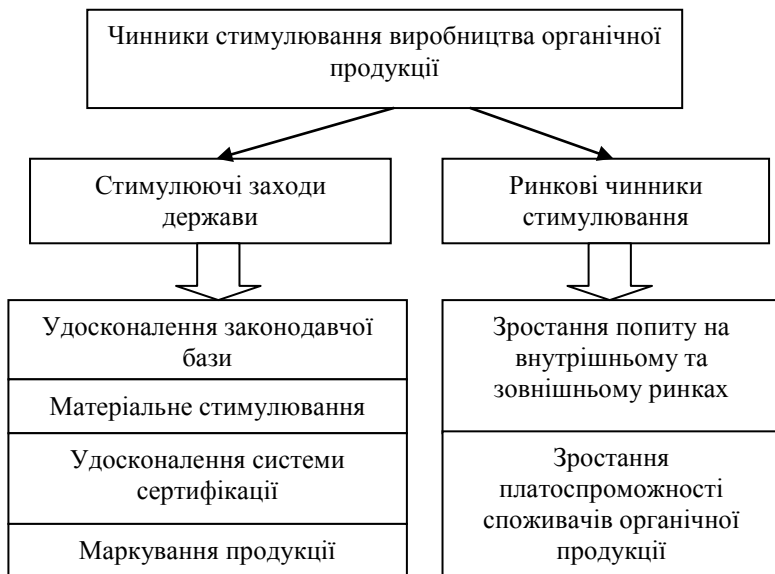

Рис. 1 Основні чинники стимулювання виробництва органічної продукції

Зважаючи на європейський вектор розвитку держави, при формуванні системи стимулювання виробництва органічної продукції необхідно враховувати дієві на практиці механізми та чинники, що застосовуються в країнах ЄС. Так, дослідники визначають, що основними формами підтримки органічного сільського господарства в країнах ЄС є гранти для програм розвитку сільських районів, правовий захист виробників, національні плани дій [4, с. 216]. Якщо акцентувати увагу на вказані напрями, то необхідно зауважити на позитивні аспекти та недоліки, що мають місце при застосуванні стимулюючих заходів виробництва органічної продукції в Україні. Так, безумовно позитивним моментом є наявність визначених стратегічних обґрунтованих напрямів дій щодо підтримки органічного виробництва (Стратегія «3+5»), та позитивні зрушення у законодавчій сфері, про які йшлося вище, недоліком є незначний рівень фінансової підтримки

виробників органічної продукції, зважаючи на складний економічний стан в країні.

Проведені дослідження вказують на позитивні кроки, зокрема на законодавчому рівні, що передбачають удосконалення процедури сертифікації органічної продукції. Сертифікація дає необхідну інформацію споживачу про продукт, який він купує. Отже можна вважати що ця процедура необхідна для стимулювання попиту на органічну продукцію.

Одним зі стимулюючих чинників переходу на виробництво органічної продукції є зростання попиту на неї на внутрішньому та зовнішньому ринках. За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України впродовж 2013-2016 рр. попит на продукцію на внутрішньому ринку зріс на 43,4% і становив у звітному році 17,5 млн. євро [1]. Вважаємо, що така позитивна тенденція в умовах зниження платоспроможності в основному пов'язана зі створенням належного інформаційного поля для споживачів про переваги споживання органічної продукції.

Значну роль при здійсненні покупки органічного продукту та створенні на нього попиту відіграє його маркування, як орієнтир, на якому концентрує увагу покупець. Тому вважаємо його опосередкованим стимулюючим чинником впливу на виробника.

Як свідчить практика, формування бажання купувати органічну продукцію замало, щоб систематично її споживати. При цьому обмежуючим фактором виступає платоспроможність споживачів, яку можна вважати опосередкованим чинником стимулювання виробників органічної продукції через її вплив на попит.

Проведені дослідження дають змогу зробити наступні висновки та визначити пропозиції щодо удосконалення адміністрування виробництва органічної продукції з акцентом на стимулювання її виробництва:

1. З метою забезпечення розвитку органічного виробництва в рамках адміністрування доцільно впроваджувати заходи, що створять сприятливі умови його розвитку, як основу для формування внутрішнього переконання щодо доцільності, суспільної корисності та прибутковості такої діяльності.

2. Зважаючи на низький рівень матеріального стимулювання виробництва органічної продукції та враховуючи європейський вектор розвитку, необхідно удосконалити систему дотацій, запроваджувати гранди для розвитку органічного виробництва та сільських територій. В цьому напрямі доцільним до впровадження вважаємо захід запропонований Мінагрополітики та Держгеокадастром, щодо

стимулювання виробництва органічної продукції шляхом проведення спеціалізованих земельних аукціонів.

3. Зростання попиту на органічну продукцію продовж аналізованого періоду вказує на формування сприятливих умов на внутрішньому ринку та створення належного рівня інформованості споживачів.

4. Позитивною тенденцією у стимулюванні виробництва органічної продукції є подання Міністерством аграрної політики та продовольства законопроекту, що удосконалює процедури сертифікації і маркування органічної продукції.

5. Зважаючи на проведені дослідження, основними демотивуючими чинниками виробництва органічної продукції є недостатність матеріального стимулювання та потреба удосконалення законодавчої бази для ефективного ведення органічного виробництва.

Література

1. Органічне виробництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minagro.gov.ua/node/21334>.

2. Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини: Закон України від 3.09.2013р. № 425-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/425-18/page2>.

3. Офіційний сайт Федерації органічного руху в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://organic.com.ua/uk/homepage/2010-01-26-13-42-29>.

4. Прутська О. О. Світовий досвід стимулювання виробництва органічної сільськогосподарської продукції / О. О. Прутська, Н. В. Беляєва // Зб. наук. пр. ВНАУ. Сер. Екон. науки – 2012. – Вип. 1 (56), т. 2. – С. 212–218.